

คนจน : รูปแบบการแก้ไขปัญหาคความยากจนตามหลักทฤษฎีใหม่
THE IMPOVERISHED PEOPLE: MODEL FOR POVERTY ALLEVIATION
ACCORDING TO THE NEW THEORY

ศราวุธ ขันธวิชัย

Sarawut khanthawichai

พระครูวุฒิศรธรรมบัณฑิต

Phrakru Vuthidhammabhandhit

พระดบัสวิน ปภสสโร

Phra Dhabuthsavin Phapassaro

พระสมุห์ทองสี ญาณธโร

Phra Sabhukha Kongsri Yanatharo

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตอุบลราชธานี

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Ubon Ratchathani Campus

Email: sarawut.kha@mcu.ac.th

วันที่รับบทความ (Received) : 13 เมษายน 2568

วันที่แก้ไขบทความ (Revised) : 27 เมษายน 2568

วันที่ตอบรับบทความ (Accepted) : 19 สิงหาคม 2568

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ 1) เพื่อศึกษาปัญหาคความยากจนของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานี 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการแก้ปัญหาคความยากจนของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานีตามหลักทฤษฎีใหม่ และ 3) เพื่อวิเคราะห์ผลการแก้ไขปัญหาคความยากจนของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานีตามหลักทฤษฎีใหม่ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัย 3 ประการตามลำดับดังนี้

จากการศึกษาพบว่า ปัญหาคความยากจนของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานีโดยมีปัญหาคเรื่องต้นทุนการผลิต การขาดที่ดินทำกิน เกิดภาระหนี้สินครัวเรือน ปัญหาคเรื่องการพึ่งพาพ่อค้าคนกลางท้องถิ่น ปัญหาคเรื่องการขาดความรู้และความสามารถในการวางแผนการจัดการและเทคโนโลยีการผลิต และการมีค่านิยมด้านการบริโภคนิยม ติดอบายมุขและยาเสพติด รวมถึงปัญหาคด้านสุขภาพอนามัย ส่วนแนวทางการแก้ปัญหาคความยากจนของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานีเป็นการแก้ปัญหาคตามหลักทฤษฎีใหม่ภายใต้นโยบายต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาคความจนของเกษตรกรโดยมีแนวทางการดำเนินการแก้ปัญหาคความจนในระดับบุคคลและครอบครัว แนวทางการดำเนินการ

แก้ปัญหาความจนระดับชุมชน และการแก้ปัญหาความจนระดับมาตรการของรัฐและท้องถิ่นที่มีส่วนสำคัญในการแก้ไขปัญหาคความยากจนของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานีตามหลักทฤษฎีใหม่
คำสำคัญ: คนจน, ปัญหาความยากจน, หลักทฤษฎีใหม่

ADSTRACT

The purpose of this research article is 3 objectives: 1) to study the poverty problem of people in Ubon Ratchathani Province, 2) to develop a model for solving poverty problems of people in Ubon Ratchathani Province according to new theoretical principles, and 3) To analyze the results of solving the poverty problem of people in Ubon Ratchathani Province according to the new theory, the researcher has analyzed the results of the study according to the 3 research objectives in the following order.

The study found that poverty in Ubon Ratchathani Province stems from production costs, a lack of land for farming, household debt, reliance on local middlemen, a lack of knowledge and skills in planning, management, and production technology, and consumerism, addiction to vices and drugs, as well as health and hygiene issues. The approach to addressing poverty in Ubon Ratchathani Province is based on the New Theory, under various policies for addressing farmer poverty. This approach addresses poverty at the individual and family level, community-level poverty, and government and local government measures play a key role in addressing poverty in Ubon Ratchathani Province, based on the New Theory

Keywords: Impoverished People, Poverty Alleviation, New Theory.

บทนำ

การแก้ปัญหาเศรษฐกิจระดับรากหญ้าอันปัญหาสำคัญยิ่ง มีการนำเอาแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้แก้ไขปัญหาคความยากจน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต ท่ามกลางกระแสที่เชี่ยวกรากของเศรษฐกิจระบบทุนนิยมเสรีและบริโภคนิยม แต่ประชาชนหาได้หลุดจากความยากจนแต่อย่างใดไม่(ประเวศ วะสี,2530:43) ช่องว่างระหว่างความร่ำรวยและความยากจนยิ่งห่างไกลกันมากขึ้น นอกจากนี้แล้วปัจจุบันสังคมไทยกำลังเผชิญกับปัญหาหลายด้าน เช่น ปัญหาด้านสังคม ปัญหายาเสพติดให้โทษ ปัญหาด้านเศรษฐกิจ และปัญหาด้านการเมืองการปกครอง นับวันจะเพิ่มมากขึ้น

โดยเฉพาะมีบุคคลที่ประพาศิตศีลธรรมอันดีงามของศาสนาเกิดขึ้นเรื่อย ๆ ไม่ว่าจะอยู่ในวงการใดหรือสถาบันใดก็ตามสิ่งหนึ่งที่เห็นว่ามีเกี่ยวข้องกับปัญหาดังกล่าวข้างต้นคือปัญหาเรื่องของความยากจน(ทัศนีย์ ทองสว่าง,2537:234-235) ที่ผ่านมาสักส่วนคนจนมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องซึ่งเป็นผลจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ตลอดจนการดำเนินมาตรการทางสังคมต่าง ๆ โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 ได้กำหนดแนวทางพัฒนาเศรษฐกิจที่ทั่วถึง (Inclusive growth) ที่มุ่งเน้นกระจายผลประโยชน์จากการพัฒนาทั้งในเรื่องสิทธิขั้นพื้นฐานการเข้าถึงบริการสังคมที่มีคุณภาพแหล่งทรัพยากรในการประกอบอาชีพและโอกาสทางเศรษฐกิจ(เกษม วัฒน,2551:54)

อย่างไรก็ตามยังมีกลุ่มคนจนที่ต้องให้ความสำคัญและเร่งแก้ไข ได้แก่ 1) คนจนเร่ร่อน ซึ่งการเติบโตทางเศรษฐกิจมักจะส่งผลต่อการลดความยากจนมากน้อยเนื่องจากเป็นกลุ่มที่ขาดศักยภาพในการพัฒนา เช่น ผู้ป่วยเร่ร่อน ผู้พิการซ้ำซ้อน 2) กลุ่มเปราะบางเป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงที่จะตกเป็นผู้ยากจนเมื่อมีสถานการณ์ภายนอกมากระทบ เช่น ภัยพิบัติ วิกฤตเศรษฐกิจ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงการค่าการลงทุนเทคโนโลยีที่จะทำให้คนกลุ่มนี้ไม่ทันต่อการพัฒนา 3) กลุ่มคนจนเมือง เป็นกลุ่มคนจนและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีความเสี่ยงทั้งในเรื่องอาชญากรรม ยาเสพติด มีโอกาสเข้าถึงสวัสดิการสังคมน้อยกว่าประเภทอื่น รวมทั้งขาดการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในด้านสังคมและยังขาดนโยบายที่ชัดเจนในการแก้ไขปัญหา (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ,2556:17)

ในขณะเดียวกัน สำนักงานสถิติแห่งชาติได้จัดทำการศึกษาภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี 2562 เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ ค่าใช้จ่าย ภาวะหนี้สิน และ ทรัพย์สินของครัวเรือน ตลอดจนลักษณะที่อยู่อาศัยโดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทุกเดือน (มกราคม – ธันวาคม 2562) จากครัวเรือนตัวอย่างในทุกจังหวัดทั่วประเทศ ทั้งในเขตเทศบาล และ นอกเขตเทศบาลซึ่งปี 2562 สำนักงานสถิติแห่งชาติเพิ่มจำนวนครัวเรือนตัวอย่างจากเดิม 52,000 ครัวเรือน โดยเพิ่มเฉพาะนอกเขตเทศบาลเพื่อให้จำนวนครัวเรือน ตัวอย่างสามารถสะท้อนความหลากหลายตามเศรษฐกิจและสังคมในปัจจุบัน เป็นจำนวนครัวเรือนอย่างประมาณ ๕๕,๘๕๔ ครัวเรือน ทั้งนี้ค่าใช้จ่ายที่นำเสนอเป็นค่าใช้จ่ายเฉลี่ยที่จำเป็นต้องใช้ในการยังชีพเท่านั้น

จากการสำรวจพบว่าค่าใช้จ่ายของครัวเรือน ปี2562 ครัวเรือนทั่วประเทศ ในปี 2562 มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยเดือนละ 20,742 บาท ค่าใช้จ่ายร้อยละ 3.99 เป็นค่าอาหาร เครื่องดื่มและยาสูบ (ซึ่งในจำนวนนี้เป็นค่าเครื่องดื่มที่มี แอลกอฮอล์ร้อยละ 0.6 รองลงมาเป็นค่าที่อยู่อาศัยเครื่องแต่งบ้านและเครื่องใช้ภายในบ้านร้อยละ 21.0 ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะและการเดินทางร้อยละ 17.3 ของใช้ส่วนบุคคล/เครื่องนุ่งห่ม/รองเท้าร้อยละ 5.9 ใช้ในการสื่อสารร้อยละ 3.7 ใช้เพื่อการศึกษา ค่าเวชภัณฑ์/ค่ารักษาพยาบาลและค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับกิจกรรมทางศาสนาหรือร้อยละ 1.51.3 และ 1.0 ตามลำดับสำหรับค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการบันเทิง/การจัดงานพิธีมีเพียงร้อยละ 0.9

ในส่วนของค่าใช้จ่ายที่ไม่เกี่ยวกับการอุปโภคและบริโภค เช่น ค่าภาษี เงินบริจาคของชาวยุ เบี้ยประกันภัย ซื้อมาสลากกิน แบ่ง/ห่วย ดอกเบี้ย สูงถึงร้อยละ 13.5 นอกจากนี้ยังมีหนี้สินของครัวเรือน ปี 2562 จากครัวเรือนทั่วประเทศประมาณ 21.9 ล้านครัวเรือน พบว่าเป็นครัวเรือนที่มีหนี้สินประมาณ

9.8 ล้านครัวเรือน หรือร้อยละ 45.2 โดยหากพิจารณาจากครัวเรือนทั้งสิ้น พบว่ามีจำนวนหนี้สินเฉลี่ย 164,055 บาทต่อครัวเรือน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการก่อหนี้เพื่อใช้ในครัวเรือน (ร้อยละ 73.8) ดังนี้ ใช้เพื่อการอุปโภคบริโภคร้อยละ 37.2 ใช้ในการซื้อบ้าน/ที่ดินดินร้อยละ 35.3 และใช้ในการศึกษาร้อยละ 1.3 สำหรับหนี้เพื่อใช้ในการลงทุนและอื่น ๆ (ร้อยละ 26.2) พบว่าส่วนใหญ่เป็นหนี้เพื่อใช้ทำการเกษตรร้อยละ 14.6 รองลงมาคือใช้ทำธุรกิจร้อยละ 11.0 และหนี้อื่น ๆ อีกร้อยละ 0.6 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2562:1-4)

อย่างไรก็ตามปัญหาความจนที่เกิดขึ้นในสังคมไทยนั้นมีสาเหตุหลายประการส่งผลทำให้มีหลายหน่วยงาน หลายองค์กรต่างให้ความสำคัญและความสนใจได้ผนึกชุดความคิดในการขับเคลื่อนการแก้ปัญหาความจนในบรรดาชุดความที่หลากหลาย แนวคิดเรื่องเกษตรตามหลักทฤษฎีใหม่โดยมี “โคก หนอง นา โมเดล” เป็นโมเดลต้นแบบที่สถาบันเศรษฐกิจพอเพียงและมูลนิธิสิทธิธรรมชาติได้น้อมนำพระราชดำริของในหลวงรัชกาลที่ 9 ในเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงและเกษตรทฤษฎีใหม่มาใช้ในการบริหารจัดการน้ำและพื้นที่ทำการเกษตร โดยมุ่งหวังที่จะสร้างจุดเปลี่ยนให้กับชุมชน ซึ่งแบ่งพื้นที่เป็นสัดส่วน 30 : 30 : 30 : 30 : กล่าวคือ 30% แรกสำหรับแหล่งน้ำ ทั้งการขุดบ่อทำหนองและการขุดคลองใส่ไถ่ที่ช่วยระบายน้ำรอบพื้นที่ อีก 30 % สำหรับปลูกข้าว และอีก 30% สำหรับไว้ทำโคกหรือป่า โดยปลูกผักไว้เป็นอาหาร ปลูกไม้ใช้สอย ปลูกยาสมุนไพร ส่วน 10% ที่เหลือ สำหรับเป็นที่อยู่อาศัยและเลี้ยงสัตว์ ซึ่งหากลงมือทำลักษณะเช่นนี้ในหลาย ๆ จุดของประเทศ โคก หนอง นา โมเดล ก็จะช่วยได้มากกว่าการบริหารจัดการน้ำและพื้นที่ทำการเกษตร เพราะจะช่วยแก้ปัญหาโลกร้อน เกษตรกรทั่วประเทศได้นำทฤษฎีโคกหนองนาไปปรับใช้ ในพื้นที่ของตน ทั้งที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐและไม่ได้รับ ทำให้แนวคิดทฤษฎีดังกล่าวเป็นที่รู้จักและนำไปใช้มากขึ้นประเด็นสำคัญแนวคิดดังกล่าวที่เกิดขึ้นในสังคมมีวัตถุประสงค์สำคัญคือการแก้ปัญหาความยากจนของประชาชน

จังหวัดอุบลราชธานีเป็นจังหวัดที่มีพื้นที่กว้างในเรื่องของการประกอบอาชีพเกษตร และเกษตรกรหลายอำเภอได้นำทฤษฎีโคกหนองนามาปรับใช้ในพื้นที่ของตน ตามหลักการ เป้าหมาย รูปแบบและตามจินตนาการของตน ซึ่งสิ่งสำคัญของหลักเกษตรทฤษฎีใหม่ก็คือ ต้องสร้างกิจกรรมที่ดีและเหมาะสม เพื่อให้คนรุ่นใหม่ได้เห็นว่าอาชีพเกษตรกรซึ่งเป็นผู้ที่สร้างอาหารให้ทุกคนได้บริโภคเป็นอาชีพที่สำคัญของโลกที่มีศักดิ์ศรี ควรมีการทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างหลากหลายที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาพื้นที่ของตน

นอกจากนี้การทำตามหลักดังกล่าว จะต้องตอบโจทย์ในเรื่องของความสวยงาม โดยทำให้เหมือนเป็นศิลปะของแผ่นดิน ให้ผู้ที่อยู่อาศัยรู้สึกเหมือนได้พักผ่อนในสถานที่ที่งดงาม ซึ่งนอกจากจะทำให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี สิ่งที่ได้รับตามมาก็คือการพัฒนาคน เกิดแหล่งการเรียนรู้ทางการเกษตร แหล่งท่องเที่ยวของชุมชน ทุกคนจะมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สังคมจะเกิดความมั่นคงทั้งในด้านอาหารและการเงิน ภายใต้อาณัติของพื้นที่ทางกายภาพของจังหวัดอุบลราชธานีตลอดจนในสังคมไทย การนำทฤษฎีโคกหนองนา มาปรับใช้ ปรากฏได้ผลดี มีการขยายในวงกว้างมากขึ้น แต่ก็ยังไม่ครอบคลุมทุกอำเภอ และมีข้อจำกัดเกี่ยวกับที่ดิน แหล่งน้ำ และทุนซึ่งเป็นประเด็นที่น่าศึกษา ตลอดทั้งการ

บริหารจัดการโคกหนองนาที่ดำเนินการเสร็จแล้ว ว่ามีอุปสรรคอย่างไร จึงทำให้มีความสนใจศึกษาในเรื่องนี้ เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลในการจัดการโคกหนองนาโมเดลของกลุ่มผู้สนใจในพื้นที่ต่อไป

จากการศึกษาวิจัยความสมดุลของภาคการเกษตร ภาคการบริการ และภาคอุตสาหกรรมของจังหวัดอุบลราชธานี นั้นทำให้เห็นถึงการเชื่อมโยงความสมดุลในทุกภาคส่วนที่สามารถนำมาแก้ไขปัญหในเรื่องเศรษฐกิจได้ แต่อย่างนั้นก็ดี คงไม่สามารถหลีกเลี่ยงไม่ได้กับปัญหาความยากจน เพราะในเรื่องความสมดุลจะทำให้เราทราบถึงโครงสร้างการต่อยอดเชื่อมโยงของระบบเศรษฐกิจของทุกภาคส่วนที่สามารถเชื่อมโยงส่งผลต่อความสมดุลของสามเสาหลักทางระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย แต่ความยากจนก็ยังคงอยู่ โดยเฉพาะคนจนยังมีมากในสังคมไทย

จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาวิจัยเรื่อง “คนจน : รูปแบบการแก้ไขปัญหาความยากจนตามหลักทฤษฎีใหม่” ผู้วิจัยได้ศึกษาเฉพาะกรณีเฉพาะรูปแบบการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานีโดยเฉพาะกลุ่มเกษตรกรที่สนใจให้ความสำคัญและความสนใจในการประกอบอาชีพมีตามหลักทฤษฎีใหม่ แล้วส่งผลดีหลายประการ เช่น ลดความเหลื่อมล้ำ คนจนลดน้อยลง มีแนวทางทางออกในการแก้ไขปัญหาความยากจนได้ มีอาชีพใหม่เกิดขึ้น ยกกระดับคนจนให้มีตลาดแรงงานรองรับได้ แก้ไขปัญหาคนจนอย่างยั่งยืน มีนโยบายชัดเจนกับการแก้ไขปัญหาคนจนเพื่อเสนอต่อรัฐบาล อบต. อปท. กองสวัสดิการสังคมอื่น ๆ ได้อย่างถูกต้องชัดเจนได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาความยากจนของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานี
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการแก้ปัญหความยากจนของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานีตามหลักทฤษฎีใหม่
3. เพื่อวิเคราะห์ผลการแก้ไขปัญหความยากจนของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานี ตามหลักทฤษฎีใหม่

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Research) โดยศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับโครงการโคกหนองนา ข้อมูลต่าง ๆ ทั้งเอกสารปฐมภูมิและทุติยภูมิ (Secondary sources) ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากผลการศึกษาจาก ตำราทางวิชาการ หนังสือ เอกสารงานวิจัย ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหความยากจนตามหลักทฤษฎีใหม่โดยมีโคกหนองนาโมเดลได้กำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

- 1.ขอบเขตเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษารูปแบบโครงการโคกหนองนาโมเดลที่เหมาะสมกับพื้นที่ และภูมิสังคม ได้กำหนดเนื้อหาในการศึกษาออกเป็น 3 ส่วนได้แก่ 1) ศึกษาปัญหา

ความยากจนของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานี 2) พัฒนารูปแบบการแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานีตามหลักทฤษฎีใหม่ และ 3) วิเคราะห์ผลการแก้ไขปัญหาความยากจนของประชาชนในจังหวัดอุบลราชธานี ตามหลักทฤษฎีใหม่

๒.ขอบเขตผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการวิจัยภาคสนาม (Field Research) เป็นขั้นตอนเก็บข้อมูล โดยการเลือกจากประชากรกลุ่มเป้าหมาย (Target group) จำนวน 20 คน ที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาความยากจนตามหลักทฤษฎีใหม่โดยมีโคกหนองนาโมเดล โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะจง (Purposive sampling) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่ นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่ศึกษา จำนวน 5 คน เจ้าของพื้นที่โครงการ จำนวน 5 คน ผู้นำชุมชนจำนวน 5 คน และประชาชนทั่วไป จำนวน 5 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

1.รูปแบบการวิจัย การวิจัยในครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการวิจัยภาคสนาม (Field Research) โดยศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับโครงการโคกหนองนา ข้อมูลต่าง ๆ ทั้งเอกสารปฐมภูมิและทุติยภูมิ (Secondary sources) ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากผลการศึกษาจาก ตำราทางวิชาการ หนังสือ เอกสารงานวิจัย และบันทึกต่าง ๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับโคกหนองนาโมเดล

2.พื้นที่การวิจัย ในการศึกษาครั้งนี้เป็นงานวิจัยศึกษาค้นคว้าเพื่อศึกษากระบวนการโคกหนองนาโมเดลในจังหวัดอุบลราชธานีที่เป็นพื้นที่วิจัยจำนวน 2 แห่ง คือ 1) บ้านนาจัว ตำบลกระโสบ อำเภอมือ จังหวัดอุบลราชธานี และ 2) วัดป่าศรีแสงธรรม บ้านดงดิบ ตำบลห้วยยาง อำเภอยางเจียม จังหวัดอุบลราชธานี

3.ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการวิจัยภาคสนาม (Field Research) เป็นขั้นตอนเก็บข้อมูล โดยการเลือกจากประชากรกลุ่มเป้าหมาย (Target group) จำนวน 20 คน ที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับโคกหนองนาโมเดล โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะจง (Purposive sampling) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้แก่นักวิชาการผู้เชี่ยวชาญในเรื่องที่ศึกษาจำนวน 5 คน เจ้าของพื้นที่โครงการจำนวน 5 คน ผู้นำชุมชนจำนวน 5 คน และประชาชนทั่วไป จำนวน 5 คน

4.เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ และลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อเก็บข้อมูล ตามขั้นตอน โดยดำเนินการและใช้เครื่องมือที่สำคัญ คือ แบบสัมภาษณ์ (Inter View) โดยคณะผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interviews) โดยพัฒนาแบบสัมภาษณ์ ตามขั้นตอน ดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และข้อมูลจากการวิจัย เอกสาร (Documentary Research) รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับโคกหนองนาโมเดล 2) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย 3) ประมวลผลข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย 4) สร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นการสัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อ สอบถามประเด็นที่ต้องการศึกษาแบบ

เจาะลึก โดยกำหนดประเด็นข้อคำถามแนวทางการสัมภาษณ์ ไว้ล่วงหน้า ตามระเบียบวิธีวิจัยให้เนื้อหาสาระครอบคลุมตามวัตถุประสงค์งานวิจัย และ 5) การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย โดยทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา(Content Validity) นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้พัฒนาขึ้นเสนอผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยแต่งตั้ง เพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านโครงสร้างและภาษาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และตรวจสอบความถูกต้องความชัดเจนในการใช้ภาษาเพื่อให้เกิดความชัดเจน

5.การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลายเพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงเอกสาร (Documentary Study) เป็นการศึกษา ค้นคว้า และรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐาน ข้อมูลขั้นทุติยภูมิ จากตำรา หนังสือ บทความ วารสาร เอกสาร งานวิทยานิพนธ์ งานวิจัย รวมทั้งสื่ออินเทอร์เน็ตที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับเกษตรทฤษฎีใหม่โดยมี โคก หนอง นาเป็นฐานสำคัญ 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลในเชิงคุณภาพ มีขั้นตอนดังนี้ 2.1) การเลือกพื้นที่ที่มีการดำเนินการโคกหนองนาในจังหวัดอุบลราชธานีที่เป็นพื้นที่วิจัย 2.2) ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาต เจ้าของพื้นที่ ผู้เกี่ยวข้อง ผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับโครงการโคกหนองนา เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลการสำรวจ เชิงประจักษ์และการสัมภาษณ์ ตามประเด็นการสัมภาษณ์ โดยติดต่อประสานงานเพื่อยืนยันกำหนดการสัมภาษณ์ทุกครั้งและทำการบันทึกในเอกสารด้วยผู้ทำการศึกษาวิจัยเองทุกขั้นตอน 2.3) กำหนดนัดหมาย ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้มีประสบการณ์เกี่ยวกับโครงการโคกหนองนาโดยมีการแก้ไขปัญหาความยากจนตามหลักทฤษฎีใหม่ในการให้ข้อมูลสรุปข้อมูลเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้โคกหนองนาที่เหมาะสมกับพื้นที่เพื่อนำข้อมูลที่ได้นำไปวิเคราะห์ประกอบกับการสรุปผลการวิจัยต่อไป

5.การวิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาทั้งในเชิงเอกสาร (Documentary Research) และข้อมูล เชิงประจักษ์จากการสัมภาษณ์ เป็นกระบวนการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) นั้น ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์สรุป ตามสาระสำคัญ ด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้ โดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) ตามประเด็นหัวข้อดังนี้ เป็นการวิเคราะห์ให้เห็นองค์ประกอบตามลักษณะข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยอาศัยข้อมูลเชิงคุณภาพมาพรรณนาประกอบการวิเคราะห์และสังเคราะห์ตามลำดับต่อไป

สรุปผลการวิจัย

ความยากจนเป็นปัญหาสำคัญที่สังคมไทยเผชิญมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในอดีตความยากจนถูกมองว่าเป็นปัญหาระดับท้องถิ่นหรือปัญหาระดับชนบท แต่นับวันปัญหานี้ได้ทวีความรุนแรงและกลายเป็นปัญหาระดับประเทศไปแล้ว ไม่ว่าปัญหานี้จะขยายวงกว้างขึ้นอย่างไรและเกี่ยวพันกับระบบเศรษฐกิจและสังคมมากน้อยเพียงไร เกษตรกรก็ยังเป็นกลุ่มคนจนส่วนใหญ่ของประเทศ แม้ว่ารัฐบาลหลายยุคหลายสมัยที่ผ่านมาได้พยายามสร้างความเจริญเติบโตให้กับประเทศและกำหนด

มาตรการการแก้ไขปัญหาคความยากจนมากมายหลายรูปแบบ แต่ความยากจนในภาคเกษตรกรรมที่สะสมมานานร่วมศตวรรษก็ยังไม่ได้ จึงจำเป็นต้องมองย้อนกลับไปในอดีตเพื่อทำความเข้าใจวิถีชีวิตของชุมชนเกษตรกรรมและการเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคม ศึกษามาตรการทางกฎหมายและนโยบายการพัฒนาประเทศต่าง ๆ ของรัฐบาลที่มีผลกระทบต่อความยากจนในภาคเกษตรกรรม

สำหรับความยากจนในภาคเกษตรกรรมในจำนวนคนยากจนของทั้งประเทศพบว่าครัวเรือนที่หัวหน้าครอบครัวประกอบอาชีพเกี่ยวกับเกษตรกรรมเป็นกลุ่มที่ประสบปัญหาความยากจนมากที่สุด และมีปัญหาต่อเนื่องมาโดยตลอด ปี พ.ศ. 2544 มีคนยากจนในภาคเกษตรกรรม 5.8 ล้านคน คิดเป็นร้อยละ 67.4 ของคนยากจนทั้งประเทศ โดยแยกเป็นเกษตรกรเจ้าของที่ดิน 3.9 ล้านคน เกษตรกรเช่าที่ดิน 0.9 ล้านคน และแรงงานเกษตรอีก 1.0 ล้านคน และยังพบว่ากลุ่มที่ยากจนมาก (Ultra poor) คือผู้มีรายได้ต่ำกว่าร้อยละ 80 ของเส้นความยากจน มีการกระจุกตัวอยู่ในครัวเรือนเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งมีการเกษตรกรรมค่อนข้างล้าหลังคนจนส่วนใหญ่ที่อยู่ในภาคเกษตรกรรมเหล่านี้อาจแบ่งได้ 3 กลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่ (วิทยากร เชียงกูล และคณะ, 2545:55)

1. เกษตรกรที่ถือครองที่ดินทำการเกษตร เป็นเกษตรกรเจ้าของที่ดินหรือที่เช่าที่ดินทำกินจากผู้อื่น มีประมาณร้อยละ 50 ของคนจนทั้งหมด คนจนกลุ่มนี้ยากจนเพราะต้นทุนการผลิตและค่าครองชีพที่สูงขึ้น ขณะที่ราคาขายของพืชผลการเกษตรตกต่ำ ซึ่งเป็นผลจากความสัมพันธ์ของวงจรการผลิตเพื่อขายซึ่งเกษตรกรเสียเปรียบในระบบผูกขาดและจากภาวะเศรษฐกิจโลกชะลอตัวลง นอกจากนี้เกษตรกรยังมีภาระหนี้สินทั้งในระบบและนอกระบบจากการกู้ยืมเงินมาลงทุนในการผลิตอย่างต่อเนื่อง

2. แรงงานรับจ้างในภาคเกษตร เป็นกลุ่มคนจนที่ไม่ได้เป็นเจ้าของที่ดินหรือปัจจัยการผลิตและไม่สามารถเช่าที่ดินเพื่อทำการเกษตร คนกลุ่มนี้ไม่มีทักษะการผลิตอย่างอื่น ๆ จึงต้องหาเลี้ยงชีพจากการรับจ้างในภาคเกษตร มีประมาณร้อยละ 15 ของคนยากจนทั้งหมด ซึ่งมีรายได้และระยะเวลาการทำงานที่ไม่แน่นอน

2. แรงงานรับจ้างนอกภาคเกษตร เป็นกลุ่มที่ต้องดิ้นรนทำงานอื่น ๆ เช่น รับงานไปทำที่บ้าน รับจ้างทั่วไป ทำงานในเมือง ค้าขาย ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม จำนวนตัวเลขคนยากจนที่กล่าวมาจำกัดเฉพาะคนจนที่ขัดสนทางเศรษฐกิจหรือรายได้ในการยังชีพโดยพิจารณาจากเส้นความยากจนเท่านั้น ยังไม่ครอบคลุมถึงความยากจนที่เกิดจากความขัดสนในหลายๆ ด้านที่มีผลทำให้ขาดศักยภาพในการดำรงชีวิต กล่าวคือ การขาดการศึกษาหรือได้รับการศึกษาน้อย การไม่สามารถเข้าถึงทรัพยากรหรือปัจจัยการผลิต การขาดที่ดินทำกินหรือที่ดินทำกินไม่เพียงพอ การขาดการรวมกลุ่มและการมีส่วนร่วมทางการเมือง การมีฐานะทางสังคมต่ำ การขาดข้อมูลข่าวสารความรู้ในการประกอบอาชีพ รวมทั้งการมีภาระการพึ่งพาสูงและไม่สามารถเข้าถึงบริการและความช่วยเหลือต่าง ๆ ของรัฐอันนำไปสู่ความไม่เสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม (ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, 2537:62) ดังนั้น หากนานิยามของความยากจนในความหมายที่กว้างนี้ไป

ใช้ในการพัฒนาและแก้ไขปัญหาความยากจน จำนวนคนยากจนในภาคเกษตรกรรมที่มีอยู่ในปัจจุบัน 5.8 ล้านคน ก็จะเป็นตัวเลขที่ประมาณการไว้ต่ำกว่าความเป็นจริง

ในส่วนของสาเหตุความยากจนของเกษตรกร ขณะที่ยังไม่มีข้อสรุปว่าดัชนีชี้วัดความยากจนที่เหมาะสมควรจะเป็นอะไร เส้นความยากจนที่ธนาคารโลกนำมาใช้กับนานาประเทศจึงยังเป็นดัชนีหลักที่ประเทศไทยใช้วัดระดับความยากจนของประเทศและใช้เป็นเครื่องมือในการกำหนดกลุ่มคนยากจนเพื่อศึกษาปัญหาและสาเหตุของความยากจน และมีนักวิชาการหลายท่านได้พยายามศึกษาความยากจนในภาคเกษตรกรรม ธวัช มกรพงศ์ (ธวัช มกรพงศ์, 2537:47) ได้นำเสนอภาพรวมของปัญหาและสาเหตุของความยากจนในด้านปัจจัยการผลิตการว่างงานในชนบทและราคาพืชผลต่ำในภาคเกษตรกรรมในจังหวัดอุบลราชธานีสรุปตามลำดับดังนี้

1. ปัญหาปัจจัยการผลิต โดยส่วนมากทรัพยากรที่ดินที่อุดมสมบูรณ์และเหมาะสมกับเกษตรกรรมถูกแปลงเป็นที่อยู่อาศัยและเขตอุตสาหกรรม ทั้งนี้เนื่องจากการขยายตัวของเมืองและอุตสาหกรรมเป็นแรงกดดันให้มีการกว้านซื้อที่ดินเพื่อจัดสรรทำที่อยู่อาศัย และตั้งโรงงานอุตสาหกรรม ทำให้ประเทศต้องสูญเสียที่ดินที่เหมาะสมแก่การเพาะปลูกไปเป็นจำนวนมาก ตัวอย่างเช่น ที่ดินที่เหมาะสมแก่การทำนาที่อุดมสมบูรณ์ในเขตกรุงเทพฯ และจังหวัดใกล้เคียง ถูกนำไปจัดสรรเป็นอยู่อาศัยหรือที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรม ซึ่งต่อมาได้ปล่อยน้ำเสียออกไป ทำให้พื้นที่ใกล้เคียงได้รับความเสียหายทั้ง ๆ ที่รัฐได้ลงทุนโครงสร้างพื้นฐานด้านการเกษตรไปแล้ว เช่น การขุดคลองชลประทาน แต่การที่ทางราชการไม่เข้มงวดในการกำหนดพื้นที่เพาะปลูกและพื้นที่อุตสาหกรรมทำให้เกษตรกรต้องสูญเสียไร่นาที่อุดมสมบูรณ์จนต้องอพยพเข้าไปทำมาหากินในพื้นที่แห้งแล้งที่ขาดความอุดมสมบูรณ์

นอกจากนี้แล้ว แหล่งน้ำถูกทำลาย เช่น ในกรณีภาคเหนือและภาคใต้ ที่มีการทำอุตสาหกรรมป่าไม้และเหมืองแร่แต่ขาดการควบคุมที่ดี ทำให้มีการตัดไม้ทำลายป่าเป็นจำนวนมาก ทำให้ต้นน้ำ ลำธาร และแหล่งน้ำต่าง ๆ ต้องได้รับความเสียหายและถูกทำลาย ยังวิธีการผลิตของเกษตรกรไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง กล่าวคือแนวทางการพัฒนาการเกษตรของประเทศที่ผ่านมาเน้นให้มีการใช้เครื่องทุ่นแรง เลือกพันธุ์พืชที่ดี ใช้ปุ๋ยและยาปราบศัตรูพืช ซึ่งไม่สอดคล้องกับสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกรที่ส่วนใหญ่เป็นชาวนารายย่อย มีที่ดินถือครองไม่มากนัก และมีเงินทุนน้อย เพราะแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาการเกษตรดังกล่าวต้องลงทุนสูง ซึ่งหากไม่ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ เกษตรกรก็ยากที่จะเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตเพื่อการค้าได้ ในส่วนของความอุดมสมบูรณ์ของดินลดลง เมื่อเกษตรกรได้รับการส่งเสริมให้เร่งเพาะปลูกพืชเศรษฐกิจ เช่น อ้อย มันสำปะหลัง ข้าวโพด เพื่อการส่งออก ขณะที่การบำรุงดินด้วยปุ๋ยมีต้นทุนสูง เกษตรกรจึงไม่มีแรงจูงใจในการบำรุงรักษาคุณภาพดิน มีผลทำให้ดินเสื่อมสภาพและขาดความอุดมสมบูรณ์ นอกจากนี้ยังมีการขาดโอกาสในการเลือกประกอบอาชีพอื่น ๆ เนื่องจากเกษตรกรในชนบทส่วนใหญ่ยังได้รับการศึกษาน้อย ไม่มีความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพอื่นที่มีรายได้ดีกว่า จึงต้องพึ่งการทำเกษตรซึ่งมีรายได้น้อยต่อไป

2.ปัญหาการว่างงานในชนบท ปัญหาการว่างงานในชนบท เกิดจากการที่ประชาชนชาวดิน ทากิน ทำให้ไม่มีปัจจัยการผลิต และการนำเครื่องทุ่นแรงมาแทนแรงงานคน ทำให้ความต้องการ แรงงานในภาคเกษตรกรรมลดลง ซึ่งลักษณะการว่างงานในชนบทมีทั้ง ไม่มีงานทำ หรือมีงานทำไม่ เต็มที่หรือว่างงานตามฤดูกาลปัญหาว่างงานในภาคเกษตรกรรมนี้ทำให้เกษตรกรไม่มีรายได้เลี้ยงชีพ หรือมีน้อยและต้องเผชิญกับความอดอยาก จึงอพยพเข้าไปหางานทำในเมือง

3.ปัญหาราคาพืชผลตกต่ำ ในระบบเศรษฐกิจการค้าเสรีที่ราคาสินค้าเป็นไปตามกลไกตลาด ซึ่งพ่อค้าและนายทุนสามารถรวมตัวกันเพื่อกำหนดราคาพืชผลทางการเกษตรที่จะรับซื้อจากเกษตรกร เองได้ ทำให้เกษตรกรซึ่งมีอำนาจต่อรองในการค้าขายน้อยประสบกับปัญหาพ่อค้าคนกลางกดราคา พืชผลการเกษตรอยู่ตลอดเวลา

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องรูปแบบการแก้ไขปัญหาคความยากจนตามหลักทฤษฎีใหม่ หลังจากลงพื้นที่ เก็บข้อมูลงานวิจัยพบว่า การแก้ปัญหาคความยากจนตามหลักทฤษฎีใหม่ เป็นการปฏิบัติงานที่บุคคล หรือหน่วยงานนำมาใช้ในการเปลี่ยนแปลงพัฒนาหรือสร้างความอยู่เย็นเป็นสุขอย่างมั่นคงและยั่งยืน ให้แก่ประชาชน ชุมชน สังคมและประเทศชาติโดยเนื้อแท้แล้วแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงนั้นน่ายกย่อง เลื่อมใสศรัทธาท่านองเดียวกับหลักธรรมคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าในเรื่องทางสายกลางที่สอดรับ แนวคิดที่กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม (2550:78) ได้แสดงความเห็นว่าแนวทางเศรษฐกิจ พอเพียงได้ส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนทุกระดับยึดถือในการดำรงชีวิตและการปฏิบัติงานเพื่อ นำไปสู่จุดหมายปลายทางสูงสุด คือ ประเทศชาติและประชาชนอยู่เย็นเป็นสุขแนวทางดังกล่าวนี้มี ขั้นตอนการดำเนินงานที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางที่คำนึงถึงหลักการสำคัญคือ ความ พอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันนอกจากนั้นยังอาศัยหลักการพึ่งตนเอง การ เสริมสร้างคุณภาพคนให้มีทั้งความรู้และคุณธรรมควบคู่กัน การรวมกลุ่ม การสร้างเครือข่าย ตลอดจน ความสมดุลและการพัฒนาที่ยั่งยืนอีกด้วย จุดเด่นของการบริหารจัดการตามแนวทางเศรษฐกิจ พอเพียงที่สำคัญทำให้เกิดมิติต่าง ๆ ที่สอดคล้องตามหลักการเศรษฐกิจพอเพียงมีทั้งหมด 7 มิติ ตามลำดับ ดังนี้

1.มิติเศรษฐกิจ คือ การสร้างความสมดุลระหว่างการพัฒนาด้านเศรษฐกิจกับการพัฒนาด้าน ต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นการผลิตและบริโภคในระดับที่เหมาะสมไม่ก่อหนี้จนเกินระดับรายได้ทั้งในปัจจุบัน และอนาคต ตลอดจนส่งเสริมการใช้ทรัพยากรและปัจจัยการผลิตอย่างสมเหตุสมผลมีการบริหาร จัดการที่ประสิทธิภาพและมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจบนฐานของความรู้และคุณธรรมโดยพัฒนาட்சนี้ ที่สะท้อนจากความสมดุลของการพัฒนาความมีเหตุผลมีประสิทธิภาพเสถียรภาพทางเศรษฐกิจการ พัฒนาบนฐานความรู้และระบบเศรษฐกิจที่เป็นธรรม

2.มิติจริยธรรมและวัฒนธรรม ได้แก่ การดำรงรักษาและสืบสานไว้ซึ่งค่านิยมความเชื่อหลักคำ สอนทางศาสนา รวมทั้งวิถีชีวิต ขนบธรรมเนียมประเพณีและศิลปวัฒนธรรมที่ดีงามตลอดจนภูมิ

ปัญญาท้องถิ่นแบบไทยให้มีความเข้มแข็งสามารถสร้างเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีเพื่อพร้อมรับกับกระแสการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ได้สะท้อนได้จากพฤติกรรมเชิงจริยธรรมในเรื่องของความซื่อสัตย์สุจริต ความมีระเบียบวินัยในตนเอง ความมีสติสัมปชัญญะ ความอดทน ความเพียรและความกตัญญูทุกเวที แต่เนื่องจากข้อมูลลักษณะดังกล่าวไม่มีการจัดเก็บมาก่อน ข้อมูลที่สะท้อนจริยธรรมและวัฒนธรรมจึงพิจารณาจากผลที่เกิดขึ้น อันได้แก่ ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน การมีภูมิคุ้มกันทางอารมณ์ จิตใจ การสืบสานวัฒนธรรมและการปฏิบัติตามคำสอนของศาสนา ความมั่นคง ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน และความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง (การไม่ประพฤติปฏิบัติต่อต้านสังคม หรือทำความเดือดร้อนสร้างความเสียหายให้กับสังคม) การมีภูมิคุ้มกันทางกาย อารมณ์ จิตใจ (ความเข้มแข็งสถาบันทางบ้านทางสังคม) ความยึดมั่นในหลักศาสนาธรรมและวัฒนธรรมที่ดีงามของชาติ (การสืบสานวัฒนธรรมไทยส่งเสริมพระพุทธศาสนาและการพัฒนาความรู้คู่คุณธรรม)

3.มิติทางสังคม คือ การเสริมสร้างสังคมที่มีความมั่นคงของมนุษย์และความเข้มแข็งของทุนทางสังคม โดยมุ่งเน้นการเสียสละแบ่งปันและช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างกันและกัน มีความรักสามัคคี ร่วมมือร่วมใจทำกิจกรรม เพื่อพัฒนาสังคมส่วนรวมตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อสังคมในฐานะพลเมืองที่ดีของประเทศ โดยพัฒนาดัชนีที่สะท้อนจากการเข้าถึงบริการสาธารณะและสวัสดิการทางสังคม การแบ่งปันช่วยเหลือเกื้อกูลกันในสังคมการจัดการความขัดแย้งโดยสันติวิธีและความรับผิดชอบต่อสังคม

4.มิติทางการศึกษา ได้แก่ ระบบการจัดการศึกษาที่นำไปสู่ความสามารถในการพึ่งตนเองตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและความสามารถในการปรับตัวอย่างรู้เท่าทันในกระแสโลกาภิวัตน์โดยพัฒนาดัชนีที่สะท้อนจากกระบวนการและผลผลิตที่ช่วยให้พึ่งตนเองได้บนพื้นฐานของความมีเหตุผล การมีภูมิคุ้มกันโดยพัฒนาดัชนีที่สะท้อนจากการเป็นสังคมแห่งฐานความรู้ซึ่งประกอบด้วยความเสมอภาคในการเข้าถึงความรู้และการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเอง

5.มิติด้านการบริหารและการจัดการภาครัฐและเอกชน หมายถึง การเสริมสร้างความเป็นเศรษฐกิจพอเพียงขององค์กรทั้งภาครัฐและธุรกิจ ที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของคุณธรรมโดยพัฒนาดัชนีที่สะท้อนจากความโปร่งใส ความสามารถในการตรวจสอบภาครัฐ การมีส่วนร่วมทางการเมืองการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นการมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพของภาคธุรกิจเอกชนและการมีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อสังคมของภาคธุรกิจและเอกชน

6.มิติวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หมายถึง การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงอย่างเหมาะสมรวมทั้งการพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ที่ต่อยอดจากภูมิปัญญาที่มีอยู่เดิมเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการพึ่งพาตนเองด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในระยะยาว โดยพัฒนาดัชนีที่สะท้อนจากการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการพัฒนาคน การพัฒนาขีดความสามารถด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีภายในประเทศ การพัฒนาเพื่อสามารถพึ่งพาตนเองด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในระยะยาวและความเหมาะสมของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อประยุกต์ใช้กับบริบทของประเทศไทยและท้องถิ่น

7.มิติทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การรู้จักใช้และสงวนรักษาทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างมีสติปัญญาและภูมิปัญญาตามหลักของควมมีเหตุผล และความพอประมาณ รวมถึงควมมีภูมิคุ้มกันที่ดีเพื่อลดความเสี่ยงและพึ่งพาตนเองให้ได้มากที่สุด ภายใต้เงื่อนไขของการมีคุณธรรมที่มีความเกื้อกูลช่วยเหลือกันและคำนึงถึงส่วนรวมโดยพัฒนาட்சนี้ที่สะท้อนจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและการประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างมีเหตุผลและพอประมาณการสงวนรักษาคุณภาพ และความหลากหลายและเพิ่มคุณค่าทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อสร้างภูมิคุ้มกัน และการมีส่วนร่วมและความเป็นธรรมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมความพยายามในขั้นแรก ซึ่งอาจจะมีข้อผิดพลาดและข้อบกพร่องที่จำเป็นจะต้องได้รับการปรับปรุงแก้ไขอย่างต่อเนื่องแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นปรัชญาในการดำเนินชีวิตเพื่อให้สามารถปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงต่อสถานการณ์โลกในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม มุ่งเน้นการพึ่งตนเองโดยยึดหลักความพอประมาณ ควมมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี บนเงื่อนไขมีความรู้คู่คุณธรรม ซึ่งจะนำไปสู่ชีวิตเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่ก้าวหน้าอย่างสมดุลมั่นคง และยั่งยืน

การแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนหรือเกษตรกรในจังหวัดอุบลราชธานีด้วยปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหรือเกษตรทฤษฎีใหม่นั้นเป็นปรัชญาในการดำเนินชีวิตเพื่อให้สามารถทำให้ประชาชนหรือเกษตรกรนั้นปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงต่อสถานการณ์โลกในปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม มุ่งเน้นการพึ่งตนเองโดยยึดหลักความพอประมาณ ควมมีเหตุผล มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี บนเงื่อนไขมีความรู้คู่คุณธรรม ซึ่งจะนำไปสู่ชีวิตเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมที่ก้าวหน้าอย่างสมดุล มั่นคง และยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1.ข้อเสนอแนะในเชิงนโยบายนำไปใช้

1. ในวงวิชาการโดยมีอาจารย์ นักวิชาการได้องค์ความรู้แนวคิดด้านแนวคิดการเสริมสร้างนิสัยในการรู้จักการแก้ปัญหาความจนและวิถีปฏิบัติเพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้ ทำความเข้าใจ องค์ความรู้ หลักการนำไปสู่การสร้างเสริมนิสัยประหยัดและการออม

2. ในหน่วยงานต่าง ๆ โดยมีวัด โรงเรียน องค์กรเอกชน องค์กรบริหาร บริหารตำบลและจังหวัดสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปศึกษาพัฒนาและต่อยอดในการประกอบการแก้ปัญหาความจนด้วยการรู้การออม การรู้จักใช้จ่ายและได้ทราบถึงคุณประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

3. ในภาคประชาชน/ชุมชน/สังคม/สามารถนำความรู้การสร้างเสริมการแก้ปัญหาความยากจนและการพัฒนาที่ยั่งยืนเผยแพร่ ในรูปแบบ การให้ความรู้สู่สาธารณะ ผ่านสื่อ ภาพยนตร์ คู่มือหมู่บ้าน ชุมชน เป็นต้น

2.ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพซึ่งเป็นข้อมูลเชิงลึกในครั้งต่อไปจึงควรมีการศึกษาวิจัยในเชิงปริมาณเพื่อให้ทราบผลในมุมมองที่หลากหลาย
2. ควรศึกษาวิจัยพื้นที่หลายพื้นที่เพื่อให้ได้มูลของรูปแบบการแก้ปัญหาความยากจนที่เป็นปัจจุบันและปัจจัยต่าง ๆ ที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัยที่ส่งผลต่อแก้ปัญหาความยากจน
3. ควรศึกษาบทบาทของภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนและการกำหนดแนวทางการสนับสนุนให้ประชาชนรู้จักวิธีการ แนวทางในการแก้ปัญหาความยากจน เพื่อเป็นการเตรียมพร้อมบุคคลในประเทศในการก้าวเข้าสู่สังคมเพื่อให้สามารถดำรงชีวิตได้

บรรณานุกรม

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม, (2550). 80 พรรษาเทิดไท้องค์ราชัน. กรุงเทพมหานคร:

โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

เกษม วัฒนชัย, (2551). เส้นทางสู่ความพอเพียง. กรุงเทพมหานคร : 21 เซ็นจูรี่.

ธวัช มกรพงศ์, (2537). ยุทธศาสตร์การพัฒนาชนบทไทย. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

ทัศนีย์ ทองสว่าง.(2537). สังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: โอ.เอส.พรีนติ้ง เฮาส์.

ประเวศ วะสี, (2530). พุทธเกษตรกรรมกับสันติสุขของสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.

สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน.

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, (2537). การพัฒนาชุมชนจากทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: บางกอกบล๊อค.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ, (2562). บทสรุปสำหรับผู้บริหาร การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของ

ครัวเรือน พ.ศ.2562. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.